

HR

**RAPORT Z DZIAŁALNOŚCI
HELSIŃSKIEJ FUNDACJI
PRAW CZŁOWIEKA
ZA 2015 R.**

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
ul. Zgoda 11
00-018 Warszawa

hfhr.pl

SPIS TREŚCI:

- str. 3** Słowo wstępne
- str. 4** Rok 2015 r. – kalendarium
- str. 5** Helsińska Fundacja Praw Człowieka – pies stróżujący demokracji
- str. 6** 1. Działania edukacyjne i podnoszenie poziomu świadomości społecznej
- str. 10** 2. Działania międzynarodowe
- str. 13** 3. Działania prawne w Polsce
- str. 20** 4. Badania na temat ochrony praw człowieka
- str. 21** 5. Kluczowe tematy w dyskusji o prawach człowieka w 2015 r. w Polsce

SŁOWO WSTĘPNE

Oddajemy w Państwa ręce raport z działalności Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w 2015 r. Podsumowujemy w nim nasze najważniejsze osiągnięcia i zrealizowane projekty. Głęboko jednak wierzymy, że w takiej organizacji jak Helsińska Fundacja Praw Człowieka miarą sukcesu są nie tyle statystyki, co ciągłe działanie na rzecz podwyższenia standardów ochrony praw człowieka.

Podobnie jak w latach ubiegłych, również w 2015 r. jednym z kluczowych elementów naszej działalności była edukacja o prawach człowieka. Nasz zespół kontynuował szereg wyspecjalizowanych projektów w krajach Europy Wschodniej, Azji Centralnej i Kaukazu. Oprócz projektów realizowanych za granicą, udało nam się również podjąć wiele działań w Polsce i dotrzeć tym samym do różnych grup odbiorców (uczniów szkół ponadgimnazjalnych, studentów, aktywistów, prawników, pracowników służb mundurowych).

Miniony rok był także istotny ze względu na szereg precedensowych rozstrzygnięć, które sądy i trybunały wydały w sprawach prowadzonych przez prawników Fundacji. Wyroki, które miały szczególne znaczenie dla ochrony praw człowieka, zapadły w sprawach dotyczących m. in. przewlekłości postępowań sądowych, praw osób ubezwłasnowolnionych, wolności słowa oraz praw cudzoziemców. Jesteśmy świadomi, że często jeden wyrok sądu powszechnego to za mało, by rozwiązać cały problem, niemniej wierzymy w siłę kropli, która drąży skałę.

Rok 2015 obfitował w wydarzenia, które miały dla nas szczególne znaczenie. W licznym gronie naszych przyjaciół, bliższych i dalszych współpracowników oraz zwolenników świętowaliśmy 25-lecie działalności Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka. Prace przy tym jubileuszu zmobilizowały nas do spisania naszej historii, ale także do głębszej refleksji nad wytyczeniem nowych kierunków naszego rozwoju.

Rok 2015 przyniósł również zmiany dla samej organizacji – nasz długoletni współpracownik i wiceprezes zarządu, dr Adam Bodnar został wybrany w sierpniu na stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich. W trakcie ponad 10 lat współpracy z Fundacją Adam Bodnar rozwinął dział prawny, wzmocnił naszą działalność litygacyjną i zainicjował naszą współpracę z firmami prawniczymi. Jesteśmy mu za to ogromnie wdzięczni. Objęcie przez Adama Bodnara funkcji Rzecznika Praw Obywatelskich oznaczało otwarcie nowego rozdziału we współpracy między Biurem Rzecznika Praw Obywatelskich a Fundacją. Ta współpraca rozwija się od początku lat 90. i naszym zamiarem jest jej kontynuowanie.

Wreszcie, w ubiegłym roku stanęliśmy w obliczu nowych, poważnych wyzwań. Kryzys konstytucyjny, zapoczątkowany przyjętą przez poprzednią większość parlamentarną poprawką do ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, rozrósł się do niespotykanych wcześniej rozmiarów, stwarzając poważne zagrożenie dla rządów prawa w Polsce. W ramach monitoringu procesu legislacyjnego, opiniując projekty najważniejszych z punktu widzenia praw człowieka aktów prawnych, przygotowując opinie i analizy, a także apelując do władz państwa o zwracanie uwagi na skutki, jakie dla praw człowieka mogą przynieść projektowane ustawy, realizujemy naszą misję organizacji typu „watch dog”, powołanej do „patrzenia władzy na ręce”.

Przedstawiając nasz raport za 2015 r., chciałabym podziękować Państwu za wsparcie działań Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka. Państwa zaangażowanie w nasze akcje, poparcie dla naszych działań i zwykła, ludzka solidarność mają dla nas ogromne znaczenie.

W imieniu całego zespołu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Danuta Przywara - Prezes Zarządu

KALENDARIUM

Styczeń	Precedensowy wyrok ETPCz w sprawie dziennikarza skazanego za zniesławienie (Maciejewski przeciwko Polsce)
Luty	Sejm przyjął ustawę o ratyfikacji Konwencji o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (tzw. Konwencji stambulskiej)
Marzec	Pierwsza w Polsce ugoda pomiędzy ofiarą księdza pedofila a Diecezją Kościoła Katolickiego
Kwiecień	Sąd umarza postępowanie w sprawie dziennikarki oskarżonej o brak autoryzacji wywiadu
Maj	Interwencja HFPC w sprawie śmierci jednego z kibiców po działaniach policji w Knurowie
Czerwiec	Świętujemy 25-lecie działalności HFPC
Lipiec	Precedensowy wyrok ETPCz w sprawie przewlekłości postępowań sądowych w Polsce (Rutkowski przeciwko Polsce)
Sierpień	Dr Adam Bodnar wybrany na Rzecznika Praw Obywatelskich
Wrzesień	Precedensowy wyrok w sprawie o ubezwłasnowolnienie – Sąd Apelacyjny, powołując się na przepisy Konstytucji i Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnością, oddał wniosek prokuratora o ubezwłasnowolnienie dorosłego mężczyzny
Październik	HFPC otrzymuje Nagrodę Ikara przyznaną przez Związek Nauczycielstwa Polskiego
Listopad	Kryzys konstytucyjny związany z nowelizacją ustawy o Trybunale Konstytucyjnym i wyborem sędziów Trybunału na wcześniej zajęte już miejsca
Grudzień	15. Międzynarodowy Festiwal Filmowy WATCH DOCS. Prawa Człowieka w Filmie w Warszawie i WATCH DOCS Belarus w Mińsku Druga nowelizacja ustawy o Trybunale Konstytucyjnym i nowelizacja ustawy o mediach publicznych

HFPC – PIES STRÓŻĄCY DEMOKRACJI

Helsińska Fundacja Praw Człowieka (HFPC) została założona w 1989 r. Jej powstanie poprzedziła siedmioletnia działalność podziemnego Komitetu Helsińskiego w Polsce, którego misją było monitorowanie wywiązywania się przez władze PRL ze zobowiązań dotyczących praw i wolności człowieka określonych w Akcie Końcowym KBWE w Helsinkach w 1975 r.

Po zmianie ustroju politycznego członkowie Komitetu założyli Fundację - niezależną organizację, której misją jest współdziałanie w budowie, umacnianiu i obronie standardów państwa prawa, demokracji konstytucyjnej oraz poszanowania praw i wolności człowieka w Polsce i zagranicą.

Działalność HFPC obejmuje:

Edukację o prawach człowieka i podnoszenie w tej dziedzinie poziomu świadomości społecznej

Ekspert HFPC prowadzi kursy na temat ochrony praw człowieka i treningi umiejętności skutecznego działania na rzecz tych praw. Działania edukacyjne prowadzimy w Polsce i zagranicą. Głównym środkiem podnoszenia poziomu świadomości społecznej i uwrażliwiania na prawa człowieka w szerokich grupach odbiorców jest dla nas wysokiej klasy film dokumentalny.

Działania prawne na rzecz praw człowieka

Poprzez udzielanie porad prawnych, prowadzenie interwencji prawnych i litygacji strategicznej. Działania prawne świadczone są na rzecz obywateli Polski i cudzoziemców przebywających na terenie Polski.

Badania i monitoring

Ekspert HFPC prowadzi badania, a także przygotowują raporty, opinie i analizy na temat przestrzegania standardów ochrony praw człowieka w Polsce i zagranicą.

HFPC stale współpracuje z Radą Europy, Unią Europejską, OBWE, ONZ (ma status konsultatywny przy Radzie Społeczno-Gospodarczej ONZ) oraz z polskimi i międzynarodowymi organizacjami pozarządowymi.

Zespół HFPC

Jacek Biały, Marta Borucka, Aleksandra Brudnoch, Aleksandra Cegłowska, Robert Cegłowski, Julia Cheromukhina, Bogna Chmielewska, Elżbieta Czyż, Bogusława Domańska, Maria Ejchart-Dubois, Bożena Duda, Waldemar Dębski, Ewa Fabich, Przemysław Fruba, Małgorzata Gawlik, Dorota Głowacka, Marta Górczyńska, Barbara Grabowska-Moroz, Grażyna Grzeszek, Jarosław Jagura, Małgorzata Jaźwińska, Wanda Jeznach, Prof. Ireneusz Kamiński, Michał Kopczyński, Elżbieta Kowalewska, Adam Kozieł, Robert Krasnodębski, Agnieszka Krawczak-Chmielecka, Andrzej Krempleski, Joanna Krupadziorow, Klaudia Kryńska, Piotr Kubaszewski, Agnieszka Mikulska-Jolles, Ewa Ostaszewska-Żuk, Irmina Pacho, Tomasz Pietrzak, Adam Płoszka, Zuzanna Popielarska, dr Dorota Pudzianowska, Aleksandra Pulchny, Adam Pyrek, Karolina Rusiłowicz, Olga Salomatova, Marcin Szczaniecki, Oliwia Sentysz, Joanna Smętek, Jacek Starzyński, Tadeusz Strączek, Marta Szczepanik, Marta Szuchnicka, Małgorzata Szuleka, Marcin Szwed, Maria Teichert, Zuzanna Warso, Konrad Wirkowski, Katarzyna Wiśniewska, Daniel Witko, Marcin Wolny.

RADA HFPC

red. Halina Bortnowska-Dąbrowska

prof. Jerzy Ciemniowski

prof. Janusz Grzelak (przewodniczący Rady od czerwca 2016 r.)

prof. Michał Nawrocki

adw. Marek Antoni Nowicki (przewodniczący Rady do czerwca 2016 r.)

Teresa Romer (sędzia w stanie spoczynku)

prof. Mirosław Wyrzykowski

ZARZĄD HFPC

Danuta Przywara (prezes zarządu)

Maciej Nowicki

dr Piotr Kładoczny

Elżbieta Czyż / Lenur Kerymov (od czerwca 2016 r.)

Janina A. Kłosowska / Dominika Bychawska-Siniarska (od czerwca 2016 r.)

1 DZIAŁANIA EDUKACYJNE I PODNOSZENIE POZIOMU ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ

Nasze działania obejmują między innymi krzewienie praw człowieka poprzez edukację publiczną i edukację grup profesjonalnych oraz podnoszenie poziomu świadomości społecznej.

Prowadzimy szereg projektów edukacyjnych różnej skali, adresowanych do różnych grup zawodowych, m. in. prawników, dziennikarzy, pracowników administracji publicznej, pracowników służby zdrowia, służb mundurowych, a także do szerokiej, otwartej grupy odbiorców.

Edukacja krajowa

W grudniu 2015 r. odbyła się 15. edycja Międzynarodowego Festiwalu Filmowego WATCH DOCS. Prawa Człowieka w Filmie

- jednego z największych na świecie festiwali filmowych poświęconych prawom człowieka. W programie Festiwalu znalazło się 66 filmów z całego świata. Projekcjom towarzyszyły spotkania z twórcami i bohaterami prezentowanych obrazów, debaty z udziałem ekspertów i obrońców praw człowieka, warsztaty i wykłady mistrzowskie. Jury Festiwalu zdecydowało o przyznaniu nagrody WATCH DOCS ex aequo dwóm filmom: „Behemot” oraz „Syryjska love story”. Jury doceniło reżyserów Seana McAllistera oraz Zhao Lianga za to, że obaj twórcy odważnie podejmują bardzo ważne i aktualne tematy w wyjątkowy i zaskakujący sposób. Nagrodę im.

Otwarcie 15. Międzynarodowego Festiwalu Filmowego WATCH DOCS. Prawa Człowieka w Filmie

Marka Nowickiego za wybitne osiągnięcia w ukazywaniu praw człowieka w filmie otrzymał znany brytyjski dokumentalista Nick Broomfield.

W 2015 roku zainicjowaliśmy też FUTURE DOCS – europejską platformę kreatywnych spotkań dokumentalistów i obrońców praw człowieka. Podczas trzydniowych warsztatów na festiwalu WATCH DOCS w Warszawie ci drudzy przedstawili filmowcom ważne dla praw człowieka lecz słabo reprezentowane w kinie non-fiction problemy, a także inspirujące ludzkie historie, które się za nimi kryją. Prezentacje aktywistów były następnie dyskutowane w ramach sesji grupowych i indywidualnych z filmowcami, przy wsparciu międzynarodowych ekspertów. Wynikłe stąd idee nowych filmów i nawiązane transsektorowe

partnerstwa będą rozwijane w ramach FUTURE DOCS w 2016 roku, a najbardziej obiecujący projekt filmowy otrzyma wsparcie w wysokości 7000 euro na dalszy rozwój.

Innowacyjna idea „odwróconego pitchingu”, gdzie to dokumentaliści prezentują swoje pomysły nowych filmów, a prezentacje przygotowywane są specjalnie dla nich przez obrońców praw człowieka, zmierza nie tylko do stymulowania produkcji ważnych, kinowych filmów dokumentalnych, ale i do zmiany sposobu myślenia obu środowisk, tak aby zaczęły się lepiej rozumieć i nauczyły się dostrzegać drzemiący w ich współpracy potencjał. FUTURE DOCS to jeden z 11 zwycięzców w konkursie innowacyjnych europejskich inicjatyw i projektów „Advocate Europe 2015”, realizowanym

przez MitOst e.V. i Liquid Democracy e.V., dzięki wsparciu finansowemu Stiftung Mercator.

13. Objazdowy Festiwal Filmowy WATCH DOCS. Prawa Człowieka w Filmie w 2015 r. współorganizowaliśmy z ponad siedemdziesięcioma partnerami instytucjonalnymi w 47 miejscowościach w Polsce, wyłącznie z ich inicjatywy. Wśród naszych partnerów są: organizacje pozarządowe, uczelnie, kina studyjne, teatry, samorządowe instytucje kultury i przede wszystkim – zaangażowani ludzie. Festiwal warszawski i objazdowy w 2015 r. doszedł do skutku dzięki zaangażowaniu ponad dwustu wolontariuszy. W Warszawie pogłęбилиśmy naszą pracę z wolontariuszami – oferując chętnym serię prowadzonych przez ekspertów jesiennych warsztatów, łączących przygotowanie do pracy przy festiwalu z przekazywaniem wiedzy zarówno o prawach człowieka, jak i filmie dokumentalnym.

W 2015 r. wybrane filmy festiwalowe były też dostępne bezpłatnie w internecie dla użytkowników komputerów z Polski, swoje działania kontynuowały też wideoteki uniwersyteckie WATCH DOCS, a w Warszawie organizowaliśmy regularnie w ciągu roku pokazy w ramach cyklu „WATCH DOCS na spacerze”.

W 2015 r. Festiwal WATCH DOCS po raz pierwszy odbył się też w Mińsku na Białorusi. **WATCH DOCS Belarus** doszedł do skutku z inicjatywy białoruskiej organizacji pozarządowej Zvyano, dzięki ogromnemu zaangażowaniu jej wolontariuszy.

Projekty edukacyjne adresowane do uczniów szkół ponadgimnazjalnych

W 2015 r. zorganizowaliśmy konkurs „**Zobacz prawa człowieka**” dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych z małych miejscowości. W ramach konkursu trzyosobowe zespoły prowadziły w swoich szkołach lub w ramach lokalnych społeczności projekty dotyczące ochrony praw człowieka.

Na konkurs wpłynęło 14 projektów, zróżnicowanych w formie – sonda uliczna, lekcje, prezentacje, filmy,

manifestacje, kalendarz – i obejmujących szeroki zakres tematyczny – od prawa do życia przez prawo do edukacji do kwestii przeciwdziałania przemocy. Jury konkursu nagrodiło osiem zespołów z: Zespołu Szkół Technicznych i Licealnych w Żaganiu, Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Sycowie, Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego w Gronowie, Powiatowego Liceum im. S. Wyspiańskiego w Kętach, Liceum Ogólnokształcącego im. F. Nowowiejskiego w Braniewie, Zespołu Szkół Ogólnokształcących STO w Kluczborku, Zespołu Szkół Ekonomiczno-Handlowych im. KEN w Żninie i Zespołu Szkół im. Jana Pawła II w Sławkowie.

Projekty edukacyjne adresowane do studentów

W ramach współpracy z Heinrich Böll Stiftung zorganizowaliśmy cykl 12 wykładów otwartych „**Prawa człowieka – współczesne wyzwania międzynarodowe**”. Tematy wykładów obejmowały m. in. działalność wielonarodowych korporacji w kontekście ochrony prawa do prywatności i wolności słowa w internecie, odpowiedzialność międzynarodową za więzienia CIA w Polsce czy kwestię ochrony przed dyskryminacją ze względu na orientację seksualną w ramach Unii Europejskiej.

Przy HFPC od ponad ośmiu lat działa **Grupa Horyzont – przeciwko karze śmierci**. W ramach pracy Grupy studenci i aktywiści organizują spotkania, debaty (w 2015 r. zorganizowano Dzień Solidarności ze Społeczeństwem Obywatelskim na Białorusi) oraz akcje społeczne dla osób osadzonych. W 2015 r. członkowie Grupy zbierali książki, które zostały przekazane do aresztów śledczych i zakładów karnych. Członkowie Grupy promowali również „Niezbędnik redaktora i dziennikarza prasy więziennej” opisujący, jak wydawać gazety więzienne (przygotowywane przez więźniów dla więźniów) tak, by przyczyniały się one do rozwoju osób pozbawionych wolności. HFPC bierze udział w **Kampanii Rady Europy „Bez nienawiści”**, koordynowanej przez Stowarzyszenie Młodych Dziennikarzy „Polis”. W ramach tej Kampanii aktywiści i nauczyciele uczą się, jak

KOALICJA PRZECIW MOWIE NIENAWIŚCI

przeciwdziałać mowie nienawiści w przestrzeni publicznej.

Dużą uwagę przywiązujemy również do projektów edukacyjnych i wolontariackich dla studentów prawa. W ciągu roku organizujemy **trzy sesje praktyk studenckich** (w semestrze zimowym, letnim i w czasie wakacji) w dziale prawnym HFPC. Praktyki semestralne studenci odbywają w wybranym przez siebie dniu tygodnia. Z kolei w trakcie praktyk wakacyjnych pracują w wybranym przez siebie miesiącu (od lipca do września). Do zadań praktykantów należy m. in. analizowanie napływających do HFPC spraw, przygotowywanie projektów odpowiedzi, analiza orzecznictwa sądów krajowych i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W czasie praktyk studenci uczestniczą w seminariach i konferencjach organizowanych przez HFPC, a także w zajęciach edukacyjnych prowadzonych przez prawników Fundacji z zakresu ochrony praw człowieka, w szczególności praktycznych sposobów wykorzystywania mechanizmów ich ochrony.

Również do studentów prawa adresowany jest jeden z naszych projektów edukacyjnych – **Klinika „Prawa człowieka a podatki”**. W ramach prac Kliniki studenci w trakcie cotygodniowych spotkań ze współpracującym z nami pro bono mec. Robertem Krasnodębskim (Kancelaria Weil) analizują sprawy ze styku ochrony praw człowieka i prawa podatkowego. W 2015 r. w pracach Kliniki analizowano m. in. problematykę instrumentalnego wszczynania postępowań karnoskarbowych w celu zawieszenia biegu przedawnienia zobowiązania podatkowego, a także problematykę umorzenia zobowiązania podatkowego powstałego na skutek wprowadzenia podatnika w błąd przez państwo. W ramach Kliniki przygotowano opinię do projektu ustawy o administracji podatkowej.

PRAKTYKI W DZIALE PRAWNYM HFPC	
17 wolontariuszy	w semestrze zimowym 2014/2015
21 wolontariuszy	w semestrze letnim 2014/2015
17 wolontariuszy	w trakcie wakacji
23 wolontariuszy	w semestrze zimowym 2015/2016

W 2015 r. prowadziliśmy również **Klinikę prawa migracyjnego**. W ramach prac Kliniki studenci prawa brali udział w zajęciach teoretycznych i praktycznych. W ramach części teoretycznej eksperci HFPC przeprowadzili zajęcia dotyczące szeroko pojętego prawa migracyjnego (prawo krajowe, prawo międzynarodowe, orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka). Druga część pracy Kliniki obejmowała praktyki w Programie Pomocy Prawnej dla Uchodźców i Migrantów, polegające na prowadzeniu indywidualnych spraw migrantów pod opieką doświadczonych prawników.

Działania edukacyjne na rzecz integracji i praw mniejszości

Stale podejmujemy działania i projekty adresowane do przedstawicieli mniejszości (m. in. etnicznych, narodowych i rasowych), a także profesjonalistów pracujących z tymi grupami.

Nasz flagowy projekt w tym zakresie to „**Weź kurs na wielokulturowość**”, który w 2015 r. miał swoją trzecią edycję. W ramach kursu przedstawiciele różnych grup zawodowych (pracownicy administracji, szkolnictwa i służb mundurowych) zdobywają wiedzę na temat przeciwdziałania dyskryminacji i funkcjonowania cudzoziemców w państwie przyjmującym, spotykają się z cudzoziemcami mieszkającymi w Polsce, a także rozwijają swoje kompetencje trener-

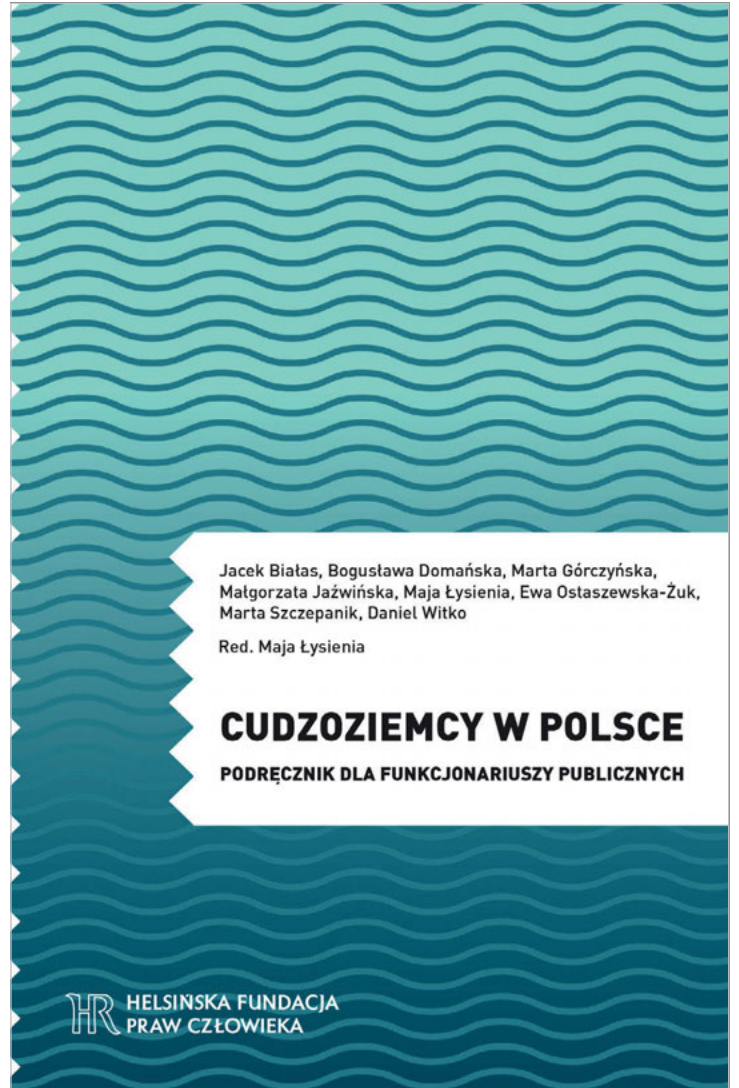
skie. Następnie uczestnicy kursu prowadzą podobne szkolenia w swojej grupie zawodowej. W 2015 r. poprowadzili łącznie 18 warsztatów regionalnych dla czterech grup zawodowych: służb mundurowych, pracowników służby zdrowia, urzędników samorządowych i pracowników oświaty.

W ramach projektu „**Prawa cudzoziemców - prawa człowieka. Szkolenia z zakresu prawa migracyjnego**” eksperci HFPC przygotowali i zrealizowali cykl szkoleń dla trzech grup funkcjonariuszy publicznych: sędziów, przedstawicieli organów administracji rządowej i samorządowej oraz funkcjonariuszy służb mundurowych. W ramach projektu powstał podręcznik dla funkcjonariuszy publicznych obejmujący polskie prawo migracyjne oraz zagadnienia związane z wielokulturowością. W ramach projektu (w latach 2014 - 2015) przeszkolono łącznie 507 funkcjonariuszy publicznych.

Z kolei projekt „**Dać radę w Polsce. Informacja i pomoc prawna dla migrantów**” był skierowany do obywateli państw trzecich mieszkających legalnie w Polsce. W ramach tego projektu przeprowadzono kampanię informacyjną, w trakcie której zorganizowane zostały spotkania dla cudzoziemców ze specjalistami z dziedziny prawa migracyjnego, a także powstała broszura informacyjna pt. „*Legalizacja pobytu i praca*” oraz animowany film edukacyjny poświęcony procedurze łącznia rodzin.

We współpracy z włoską Fundacją ISMU, włosko-romskim stowarzyszeniem Upre Roma oraz francuską organizacją pozarządową Association Rues et Cités zrealizowaliśmy projekt „Promoting digital literacy of Roma people toward their active citizenship”. Celem projektu była **aktywizacja społeczna Romów** dzięki wykorzystaniu możliwości, jakie dają technologie cyfrowe. Jednym z głównych elementów projektu było szkolenie z używania narzędzi ICT dla młodych Romów, którzy następnie przy wsparciu włoskich dziennikarzy stworzyli internetowe Radio Rom Revolution.

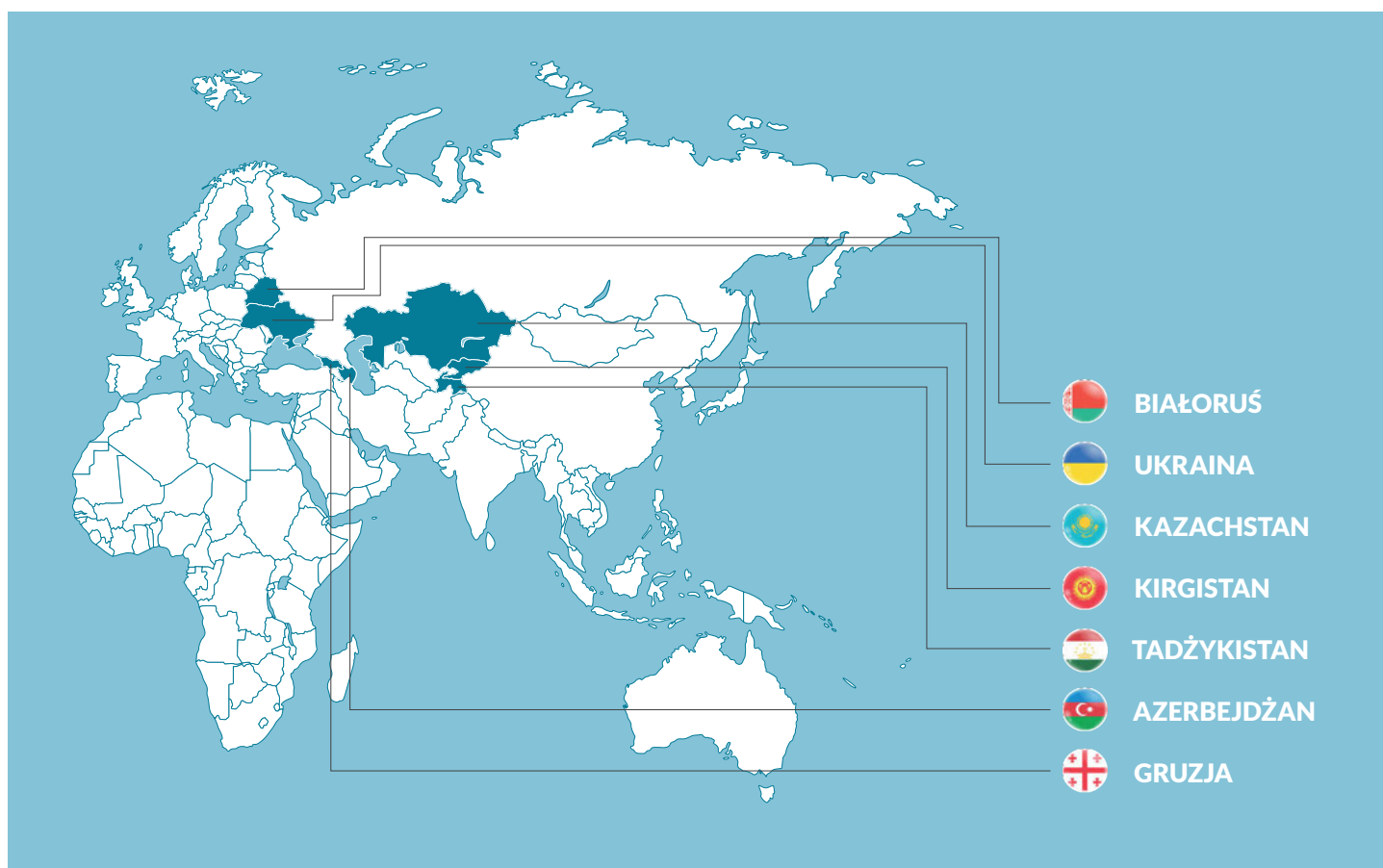
Włączyliśmy się również w przygotowanie **kampanii „Oni też”** przeprowadzonej przed Świętami Bożego Narodzenia w 2015 r. Jej głównym elementem był spot prezentujący Świętą Rodzinę przedzierającą się przez górską granicę i zatrzymaną nagle przez umundurowanych mężczyzn. Celem kampanii była próba zmiany negatywnego postrzegania uchodźców przez znaczną część polskiego społeczeństwa, które w dyskusji na temat przyjmowania kwot uchodźców jest mocno spolaryzowane (zob. więcej pkt V „Kluczowe tematy w dyskusji o prawach człowieka w 2015 r. w Polsce”).

1	3
2	

1. Kampania społeczna „Oni też”.
www.onitez.pl
2. Kadr z film „The Whole Family in Poland. An Educational Film for Migrants on Family Reunification Procedure”. Filmy edukacyjne HFPC w różnych wersjach językowych są do zobaczenia na kanale:
youtube.com/thehfhf
3. Książka „Cudzoziemcy w Polsce - podręcznik dla funkcjonariuszy publicznych”

2 DZIAŁANIA MIĘDZYNARODOWE

Od początku swojej działalności HFPC zmierza do podwyższenia standardów ochrony praw człowieka w krajach byłego Związku Radzieckiego. Podejmujemy działania edukacyjne, jak również działamy na rzecz zmiany prawodawstwa w obszarze praw i wolności człowieka.

W 2015 r. prowadziliśmy działania w krajach Europy Wschodniej, Kaukazu i Azji Centralnej.

Z oczywistych względów wiele naszych działań skupiło się w 2015 roku na **Ukrainie**. Wśród nich znalazł się m. in. trening dla partnerów z Ukrainy, który miał na celu wypracowanie standardów współpracy władzy lokalnej z organizacjami pozarządowymi,

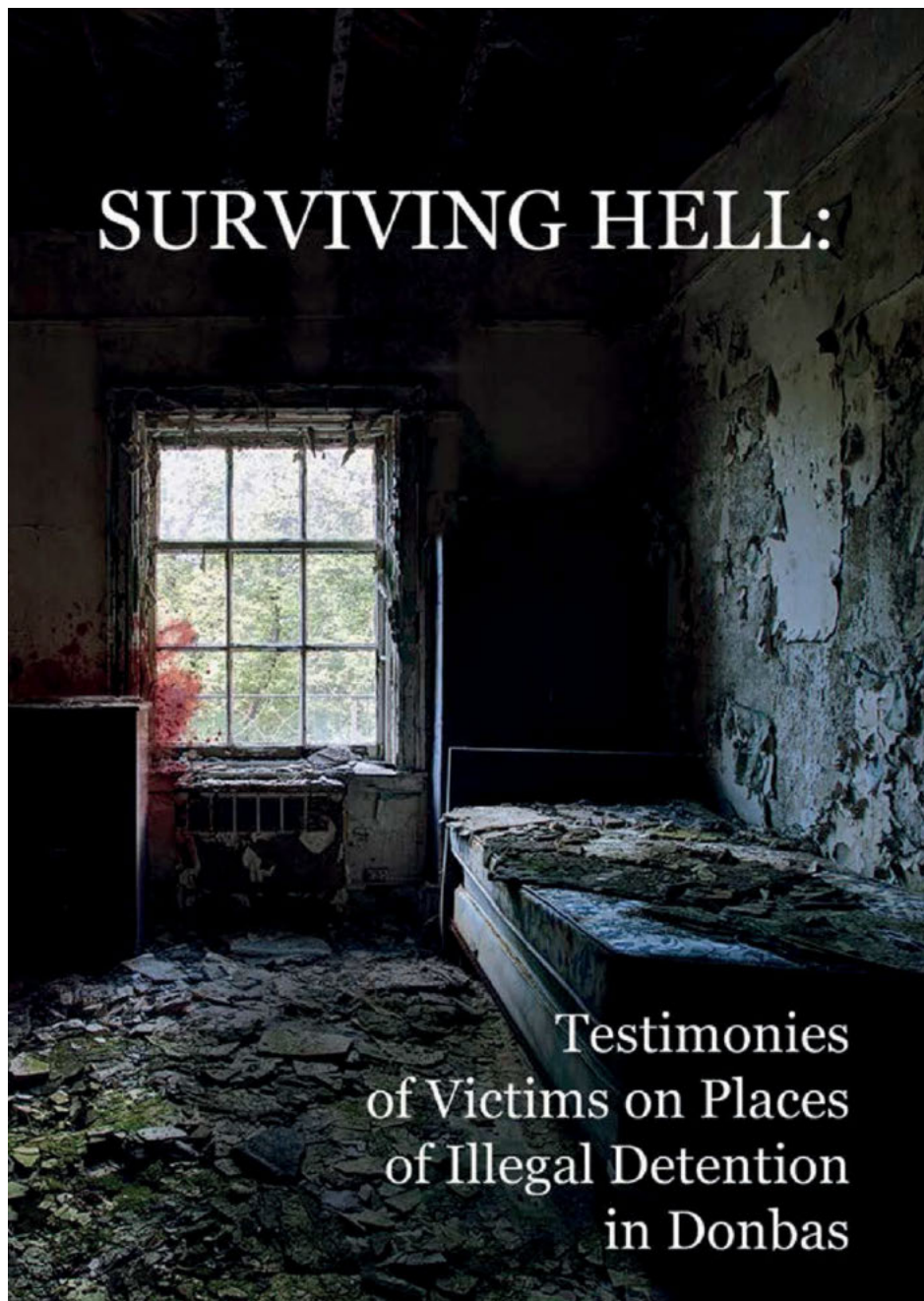
bazujących na polskich doświadczeniach. Duży nacisk został położony na działania na terytoriach okupowanych Ukrainy. Na Krymie, w obwodzie łużańskim i Donieckim prowadzony był monitoring przestrzegania praw ludności cywilnej, osób bezprawnie pozbawionych wolności oraz sytuacji Tatarów Krymskich, dyskryminowanej mniejszości na Krymie. Dzięki monitoringom udało się m. in. przeprowadzić

ponad 140 wywiadów, które znalazły się w raporcie „Ci, którzy przeżyli piekło – świadectwa ofiar nielegalnie pozbawionych wolności w Donbasie”. Zgromadzone dane będą w przyszłości wykorzystywane jako dowody w Europejskim Trybunale Praw Człowieka i Międzynarodowym Trybunale Karnym.

Nasze działania na Ukrainie obejmowały również wsparcie – zarówno techniczne, jak i merytoryczne – niezależnych krymskich mediów, mające na celu pomoc w ich profesjonalizacji. Wsparcie dla dziennikarzy z Ukrainy i Białorusi polegało również na organizacji wizyty studyjnej, która miała pomóc we wzmacnianiu przekazu środowiska dziennikarskiego o sytuacji praw człowieka w ich krajach. Od wielu lat wspieramy krymską niezależną telewizję *Czernomorskaja*, która obecnie prowadzi swoją działalność z Kijowa. Dzięki naszemu wsparciu telewizja mogła przetrwać najtrudniejszy okres ewakuacji z Krymu po okupacji i przeniesienia centrum swojej działalności do Kijowa.

Aktywność HFPC na rzecz **Białorusi** to przede wszystkim kontynuowanie świadczonej od 2012 r. pomocy prawnej dla ofiar poważnych naruszeń praw człowieka. W 2015 roku zwróciliśmy dodatkowo szczególną uwagę na funkcjonowanie białoruskiego ustawodawstwa w zakresie ochrony zdrowia psychicznego i psychiatrii. Zorganizowaliśmy wizyty studyjne oraz seminaria w instytucjach związanych z prawami człowieka w Genewie, Warszawie i Wilnie.

Na Białorusi prowadziliśmy ponadto szkolenia przygotowujące trenerów do prowadzenia Szkoły Praw Osób z Niepełnosprawnością i działania zmierzające do przyspieszenia procesu ratyfikacji przez Białoruś Konwencji o Prawach Osób z Niepełnosprawnością. Dzięki wielu dotychczas podejmowanym działaniom w tym zakresie, prezydent Białorusi podpisał Konwencję o Prawach Osób z Niepełnosprawnością pod koniec września 2015 r. Nasze działania na Białorusi objęły także szkolenia w zakresie komunikacji i współpracy z mediami dla organizacji społecznych działających na rzecz przestrzegania praw i wolności człowieka osób żyją-

Raport „Ci, którzy przeżyli piekło – świadectwa ofiar nielegalnie pozbawionych wolności w Donbasie”

cych z chorobami zakaźnymi. Dzięki zaangażowaniu w projekt dziennikarzy, znacząco wzrosła liczba publikacji na temat organizacji pomagających chorym, a także zmienił się ich wydźwięk – z negatywnego na neutralny.

Regulacje ujęte w Konwencji o Prawach Osób z Niepełnosprawnością były też przedmiotem projektu prowadzonego przez nas w **Gruzji**. Dzięki seminariom i wizytom studyjnym udało się zapoznać wielu przedstawicieli władz i organizacji społecznych w Gruzji z rozwiązaniami

zawartymi w Konwencji, które stworzą warunki do lepszej aktywizacji zawodowej osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami.

Eliminacja tortur w Centralnej Azji – w **Kazachstanie, Kirgistanie i Tadżykistanie** – jest jednym ze stałych priorytetów naszej działalności w tym regionie. Dzięki naszym staraniom we współpracy z Koalicjami organizacji pozarządowych przeciwko torturom z Kazachstanu, Kirgistanu i Tadżykistanu, prawnicy oraz psychologowie

z krajów Azji Centralnej podwyższyli swoje kompetencje w zakresie pomocy prawnej ofiarom tortur. To z kolei przełożyło się zarówno na wzrost liczby osób otrzymujących pomoc jak i na jakość tej pomocy. Jednym z najważniejszych tematów litygacji strategicznej w krajach Azji Centralnej w dalszym ciągu była kwestia odszkodowań dla ofiar tortur. W Tadżykistanie zapadło już kilka wyroków przyznających takie odszkodowania. Choć nadal ich wysokość nie jest satysfakcjonująca, sam fakt ich uzyskania to olbrzymi sukces, zważywszy, że wcześniej taka praktyka w ogóle nie istniała.

W 2015 r. wspólnie z partnerami podejmowaliśmy także szereg innych działań w zakresie prewencji tortur w Azji Centralnej. Przede wszystkim prowadziliśmy stały monitoring przestrzegania międzynarodowych zobowiązań z zakresu wolności od tortur. Rezultaty monitoringu w postaci raportów, stanowisk oraz innych dokumentów przekazywane były instytucjom międzynarodowym m.in. ONZ, OBWE i UE. W krajach Azji Centralnej zorganizowaliśmy również kampanie informacyjne w celu podwyższenia poziomu wiedzy społeczeństw o niedopuszczalności tortur oraz możliwych mechanizmach obrony.

Oprócz działań na rzecz wypracowania rozwiązań systemowych w poszczególnych państwach, w zakresie naszej działalności znalazło się także wsparcie dla pojedynczych osób – aktywistów i ofiar represji w **Azerbejdżanie**. W 2015 r. zainicjowaliśmy ogólnoeuropejską kampanię „Sport for Rights”, zwracającą uwagę na problem łamania praw człowieka w tym kraju. Ponadto podjęliśmy się reprezentacji i sporządziliśmy opinie przyjaciela sądu do ETPCz w sprawach sześciu uwięzionych w 2014 r. azerskich dziennikarzy i aktywistów. Sukcesem naszych działań prawnych i rzeczniczych było przyjęcie rezolucji Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy w sprawie naruszenia praw człowieka przez Azerbejdżan. W czerwcu 2015 r., we współpracy z Amnesty International oraz Stowarzyszeniem Wolnego Słowa na Skwerze Wolnego Słowa w Warszawie

Danuta Przywara, prezes zarządu HFPC, podczas Parady Wolności, czerwiec 2015 r. Uczestnicy Parady wyrażali sprzeciw wobec organizowanych w Baku Igrzysk Europejskich

otworzyliśmy wystawę poświęconą dziennikarzom i działaczom, którzy są więzieni za swoje wypowiedzi.

W 2015 r., podobnie jak w ubiegłych latach, kontynuowaliśmy naszą pracę na rzecz **Tybetu**. W czerwcu 2015 r., w trakcie XXIX sesji Rady Praw Człowieka ONZ w Genewie zorganizowaliśmy dyskusję z udziałem Sary Sewall, podsekretarz ds. praw człowieka i demokracji w Departamencie Stanu USA, poświęconą odcięciu Tybetu od świata – tak w sferze przepływu informacji, jak i swobody fizycznego

przemieszczania się Tybetańczyków – przez władze chińskie. Nowe, drakońskie środki kontroli zaczęto wprowadzać po pacyfikacji fali tybetańskich protestów w „olimpijskim” 2008 roku. W debacie uczestniczył Golog Dzigme, bohater jednej z najgroźniejszych ucieczek z ChRL w ostatnich latach.

3 DZIAŁANIA PRAWNE W POLSCE

W ramach swojej działalności prawnej na rzecz ochrony praw człowieka podejmujemy i wspieramy działania, których celem jest dostosowanie przepisów prawa oraz praktyki jego stosowania w Polsce do międzynarodowych standardów praw człowieka.

Działalność ta polega na udzielaniu pomocy prawnej, interwencji prawnej, litygacji strategicznej oraz monitoringu procesu legislacyjnego.

Pomoc prawna

Co roku trafia do nas około dwóch tysięcy nowych spraw w których doszło lub mogło dojść do naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka. Zwracają się do nas zarówno obywatele Polski, jak i cudzoziemcy przebywający na terenie naszego kraju.

Nasz zespół prawny z pomocą praktykantów analizuje napływające do nas sprawy pod kątem możliwości udzielenia danej osobie pomocy. Udzielamy porad prawnych drogą korespondencyjną lub na dyżurach prawników.

W 2015 r. nasi klienci zwracali się do nas ze sprawami dotyczącymi m.in. ochrony ich praw procesowych (w postępowaniach karnych, cywilnych i administracyjnych w tym postępowaniach dotyczących uregulowania pobytu w Polsce), problemów związanych z prawem rodzinnym i opiekuńczym, wolnością słowa i wolnością artystyczną, dyskryminacją i równym traktowaniem, przestrzeganiem praw osób osadzonych etc.

POMOC PRAWNA W 2015 R.

6066 listów wpłynęło do HFPC w 2015 r.

1880 nowych spraw wpłynęło do HFPC

1646 osób przyjęto na dyżurach prawników w 2015 r. (w tym ponad 850 cudzoziemców)

1897 listów z odpowiedziami wysłano do klientów HFPC

110 porad integracyjnych udzielili cudzoziemcom doradcy integracyjni HFPC

Interwencje prawne

Podejmowane przez nas interwencje prawne dotyczą jednostkowych spraw, w których dochodzi do naruszenia praw człowieka. Celem interwencji jest zwrócenie uwagi na standardy ochrony praw człowieka i podstawowych wolności, jakie ukształtowały się zarówno w prawie polskim, jak i w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Interwencje przygotowywane są w formie wystąpień do właściwych organów lub opinii przyjaciela sądu.

Podobnie jak w poprzednich latach, również w 2015 r. ważnym dla nas tematem była kwestia **przekroczenia prawa podczas interwencji policji i innych służb mundurowych**. W maju 2015 r. interweniowaliśmy w sprawie użycia przez policjantów broni gładkolufowej podczas meczu piłkarskiego w Knurowie, w wyniku którego jeden z kibiców zmarł. Apelowaliśmy do Śląskiego Komendanta Policji o jak

najrzetelniejsze wyjaśnienie tej sprawy. Prawnicy HFPC zajmowali się również sprawami dotyczącymi pobic na komendach policji i wtargnięcia antyterrorystów do niewłaściwego mieszkania w Poznaniu.

Od wielu lat podejmujemy też interwencje w sprawach dotyczących **prawa do wolności osobistej**, w tym **legalności stosowania tymczasowego aresztowania**. Tymczasowe aresztowanie jest środkiem wyjątkowym, który może być użyty wyłącznie w razie rzeczywistej konieczności, gdy inne środki zapobiegawcze są niewystarczające. Jednak, jak wynika z naszego doświadczenia i prowadzonych przez nas badań, choć liczba tymczasowych aresztowań spada, wciąż jest to środek stosowany zbyt często, a sądy zbyt rzadko odwołują się do standardów wypracowanych w orzecznictwie ETPCz.

Kolejnym istotnym problemem, w związku z którym podejmowaliśmy interwencje, była **ochrona tajemnicy**

adwokackiej. We wrześniu 2015 r. Sąd Rejonowy w Warszawie zwolnił adwokata i radców prawnych reprezentujących byłych członków redakcji Wprost z tajemnicy adwokackiej i radcowskiej. W postępowaniu przed Sądem Okręgowym przedstawiliśmy opinię przyjaciela sądu, w której podkreśliśmy, że:

„Zarówno Konstytucja, jak i Konwencja gwarantują każdemu prawo do obrony oraz poszanowania prywatności (...) zaufanie bardzo często jest kluczowe dla prawidłowej realizacji prawa do obrony. Sąd Najwyższy podkreśla, że zapewnienie całkowitego zaufania oskarżonego do jego obrońcy <<jest warunkiem koniecznym do nieskrępowanej i efektywnej realizacji konstytucyjnego prawa do obrony>>” (opinia przyjaciela sądu HFPC skierowana do Sądu Okręgowego w Warszawie, listopad 2015 r.).

W listopadzie 2015 r. Sąd Okręgowy uchylił postanowienie Sądu Okręgowego.

Ważna interwencja

W 2015 r. Sąd Rejonowy w Zamościu rozpatrywał zażalenie na umorzenie śledztwa w sprawie śmierci M. S., który zmarł po zatrzymaniu przez policję. HFPC złożyła w tej sprawie opinię przyjaciela sądu. Powołując się na orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wskazywaliśmy, że:

„Každy przypadek pozbawienia życia przez funkcjonariuszy państwa wymaga reakcji o prawnokarnym charakterze, a więc przeprowadzenia śledztwa i – ewentualnie – procesu, prowadzącego do wyjaśnienia całości okoliczności oraz ustalenia i ukarania osób odpowiedzialnych [...] Sprawa śmierci M. S. musi zostać wszechstronnie wyjaśniona, tzn. w sposób odpowiadający przedstawionym standardom Trybunału”

(opinia przyjaciela sądu HFPC skierowana do Sądu Rejonowego w Zamościu, kwiecień 2015 r.)

Sąd nakazał prokuraturze wznowienie postępowania. Śledztwo toczy się do tej pory.

Ważna interwencja

Maciej D., kibic Legii, został zatrzymany w maju 2012 r. i oskarżony o to, że wraz z innymi osobami nabył znaczne ilości marihuany. Sądy stosowały wobec niego tymczasowe aresztowanie przez trzy lata. Kolejne postanowienia przedłużające tymczasowe aresztowanie Macieja D. opierały się w zasadzie na tych samych przestankach. Zdaniem sądów orzekających w sprawie, zebrany materiał dowodowy w dużym stopniu uprawdopodobniał popełnienie przez oskarżonego zarzucanych mu czynów, za które groziła surowa kara pozbawienia wolności, a ponadto istniała obawa mactwa. W 2015 r. przedstawiliśmy Sądowi Rejonowemu w Warszawie opinię przyjaciela sądu w tej sprawie. W opinii odwołaliśmy się do standardów płynących z orzecznictwa ETPCz. Wskazywaliśmy, że ani realne prawdopodobieństwo wymierzenia surowej kary pozbawienia wolności, ani nawet popełnienie przestępstwa w ramach zorganizowanej grupy przestępczej same w sobie nie stanowią „właściwych i wystarczających” przesłanek stosowania tymczasowego aresztowania przez tak długi czas.

We wrześniu 2015 r. Maciej D. został zwolniony.

Litygacja strategiczna

Litygacja strategiczna to prowadzenie postępowań w celu osiągnięcia zmiany systemowej – zmiany prawa lub powszechnej praktyki stosowania prawa – do której zmierza się poprzez przełomowe wyroki w najwyższych instancjach sądowych lub w trybunałach.

W 2015 r. prowadzona przez nas litygacja strategiczną koncentrowała się na obszarach: wolności osobistej, prawa do rzetelnego postępowania sądowego, w tym rzetelności postępowań w sprawach nieletnich, wolności słowa (w tym postępowaniach dotyczących prawa prasowego i zniesławienia), równego traktowania i praw cudzoziemców.

Prowadzimy litygację strategiczną w ramach wyspecjalizowanych programów: Programu Spraw Preceden-

sowych, Obserwatorium Wolności Mediów w Polsce, Artykułu 32, Programu Pomocy Prawnej dla Uchodźców i Migrantów. W wielu prowadzonych przez nas sprawach **korzystamy z pomocy prawników pro bono**, którzy

w postępowaniach przed sądami krajowymi, jak i przed ETPCz reprezentują naszych klientów.

Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu, fot. Marcella Bona CC BY-NC-SA

Postępowania przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka

W 2015 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka podjął decyzje w strategicznych sprawach, w których byliśmy zaangażowani.

Sprawa	Kategoria	Rozstrzygnięcie
Rutkowski przeciwko Polsce	Prawo do rzetelnego procesu	<p>W tej sprawie Trybunał uznał, że przewlekłość postępowania oraz sprzeczne ze standardami konwencyjnymi funkcjonowanie skargi na przewlekłość to w Polsce problem systemowy. ETPCz stwierdził, że Polska naruszyła m. in. artykuł 6 Konwencji – prawo do rzetelnego procesu.</p> <p>W sprawie Rutkowski przeciwko Polsce Trybunał wydał wyrok pilotażowy. To oznacza, że Trybunał zobowiązał Polskę do podjęcia dalszych działań mających na celu zagwarantowanie, iż praktyka sądów polskich będzie zgodna z Konwencją.</p> <p>W chwili wydawania wyroku na rozstrzygnięcie przez Trybunał czekało ponad 600 podobnych spraw z Polski.</p> <p>Skarżącego w postępowaniu przed ETPCz reprezentowali prawnicy HFPC.</p>
Grabowski przeciwko Polsce	Prawa nieletnich i prawo do rzetelnego procesu	<p>W wyroku w tej sprawie ETPCz stwierdził, że skarżący spędził w schronisku 5 miesięcy więcej niż powinien, a legalność jego pobytu nie była weryfikowana przez sąd. ETPCz stwierdził, że Polska naruszyła artykuł 5 Konwencji – prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego.</p> <p>HFPC złożyła w tej sprawie opinię przyjaciela sądu.</p>

Sprawa	Kategoria	Rozstrzygnięcie
X przeciwko Polsce	Rzetelność postępowań w sprawach nieletnich i prawa pokrzywdzonego	<p>Dziewczynka została zbiorowo zgwałcona przez trzech nieletnich chłopców, wówczas uczniów gimnazjum. Ponieważ postępowanie toczyło się w trybie postępowania w sprawach nieletnich, pokrzywdzona miała ograniczone uprawnienia procesowe np. nie mogła wnieść żadnych środków odwoławczych. W samym postępowaniu doszło do szeregu nieprawidłowości. Pokrzywdzona i jej matka, przy wsparciu HFPC i prawników pro bono, wniosły skargę do ETPCz.</p> <p>W postępowaniu przed ETPCz rząd złożył jednostronną deklarację, w której przyznał, że doszło do naruszenia artykułu 3 Konwencji - zakazu nieludzkiego i poniżającego traktowania, artykułu 8 Konwencji - poszanowania prawa do życia prywatnego i artykułu 13 Konwencji – gwarancji skutecznego środka odwoławczego. Obecnie przed polskim sądem toczy się postępowanie o zadośćuczynienie w tej sprawie.</p> <p>W sprawę zaangażowani pro bono są: mec. Małgorzata Surdek, mec. Adam Jodkowski i mec. Adam Kempa z Kancelarii CMS.</p>
Maciejewski przeciwko Polsce	Wolność słowa	<p>Sprawa dotyczyła dziennikarza skazanego za zniesławienie w związku z opisaniem nieprawidłowości w funkcjonowaniu wymiaru sprawiedliwości. Nasi prawnicy reprezentowali dziennikarza przed ETPCz. ETPCz stwierdził, że Polska naruszyła artykuł 10 Konwencji – prawo do swobody wypowiedzi.</p> <p>Po wyroku Trybunału, nasi prawnicy pomogli dziennikarzowi wznowić postępowanie przed sądem krajowym. W rezultacie tego postępowania dziennikarz został uniewinniony.</p>
K.W. i K.J. przeciwko Polsce	Zakaz tortur oraz innego nieludzkiego lub poniżającego traktowania	<p>Podczas przesłuchania w Komendzie Powiatowej Policji w Lidzbarku Warmińskim K. J. oraz K. W. zostali pobici przez policjantów w celu wymuszenia wyjaśnień. Śledztwo w tej sprawie zostało umorzone. Złożyliśmy w tej sprawie skargę do ETPCz.</p> <p>Rząd RP złożył jednostronną deklarację, w której przyznał, iż doszło do naruszenia praw skarżących wynikających z artykułu 3 Konwencji.</p> <p>Rząd RP przyznał, że skarżący byli ofiarami przemocy ze strony funkcjonariuszy policji oraz że postępowanie przygotowawcze mające na celu ukaranie sprawców przemocy prowadzone było w sposób nieefektywny.</p>

W 2015 r. angażowaliśmy się również w szereg innych spraw, które czekają na rozstrzygnięcie przed ETPCz.

W listopadzie 2015 r. złożyliśmy opinię przyjaciela sądu w sprawie M. P. przeciwko Polsce. Sprawa dotyczy **udziału osób z niepełnosprawnością w postępowaniach sądowych.** M. P. jest osobą z niepełnosprawnością intelektualną, który występował jako pokrzywdzony w procesie przeciwko swojemu terapeutycie. Sądy uznały zeznania M. P. za niewiarygodne ze względu na stan jego zdrowia psychicznego. W swojej opinii podkreśliśmy, że:

„osoby z niepełnosprawnością intelektualną są szczególnie narażone na brak należytego wysłuchania lub zostają wręcz zlekceważone w ramach toczącego się postępowania przygotowawczego lub sądowego”.

(opinia przyjaciela sądu złożona przez HFPC w sprawie M.P. przeciwko Polsce, listopad 2015 r.)

W 2015 r. ETPCz zakomunikował polskiemu rządowi **kolejną sprawę umieszczenia cudzoziemców w strzeżonym ośrodku.** Sprawa dotyczy rodziny z Czeczenii (rodzice z małoletnimi dziećmi), która złożyła do Urzędu do Spraw Cudzoziemców wnioski o nadanie statusu uchodźcy. W 2013 r. polskie władze odmówiły rodzinie nadania

statusu uchodźcy i orzekły o jej wydaleniu. Wówczas cała rodzina wyjechała do Niemiec, a podczas pobytu za granicą urodziło się kolejne dziecko. W styczniu 2014 r. matka wraz z dziećmi zostali przekazani do Polski i umieszczeni w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców w Kętrzynie. Wskazując do Trybunału prawnicy HFPC zarzucili naruszenie art. 5 Konwencji poprzez bezprawne pozbawienie wolności dziecka, które urodziło się w Niemczech i wobec którego wydano decyzję o odmowie wydalenia oraz poprzez bezprawne pozbawienie wolności całej rodziny.

W 2015 r. nasz zespół prawny przygotował szereg **skarg do Trybunału** w sprawach o strategicznym znaczeniu dla ochrony praw człowieka w Polsce.

Jedną z tych spraw jest sprawa dwóch kobiet oraz ich **dziecka, któremu polskie władze odmówiły wydania aktu urodzenia**. Maria M. urodziła się w 2011 r. w Wielkiej Brytanii. W jej brytyjskim akcie urodzenia widniała Katherine M. w rubryce „matka” (*mother*) oraz Zofia M. w rubryce „rodzic” (*parent*). Kierownik Urzędu Stanu Cywilnego (USC) w Łodzi odmówił wpisania do księgi urodzeń aktu urodzenia Marii M. W związku z tym Katherine M. i Zofia M. złożyły odwołanie do Wojewody Łódzkiego. Wojewoda utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję. Kiedy postępowanie w kraju nie przyniosło rezultatu, nasi prawnicy wraz z mec. Joanną Miłkowską-Rębowską złożyli skargę do ETPCz. Katherine M. i Zofia M. zarzuciły Polsce naruszenie art. 8 Konwencji - prawo do prywatności i życia rodzinnego - oraz art. 14 - zakaz dyskryminacji. Skarżące podnoszą, że poprzez odmowę uznania relacji pokrewieństwa między dzieckiem a dwójką rodziców tej samej płci zostało naruszone prawo do życia prywatnego dziecka.

Nasi prawnicy przygotowali również skargę w sprawie dotyczącej **granic prowokacji dziennikarskiej**. Dziennikarz telewizyjny Endy Gęsina-Torres przygotował materiał o sytuacji w ośrodku dla cudzoziemców w Białymstoku. W tym celu wcielił się w rolę kubańskiego uchodźcy, sfałszował dokumenty i złożył fałszywe zeznania przed sądem, który zdecydował o umieszczeniu go w ośrodku. Został za to skazany na 2000 złotych grzywny. W skardze do ETPCz podnieśliśmy, że sądy krajowe w niewystarczającym stopniu uwzględniły interes publiczny, jaki przyświecał dziennikarzowi. Sprawa może być okazją dla strasburskiego Trybunału, żeby wypowiedział się co do sposobu zbierania materiałów przez dziennikarzy. W dotychczasowym orzecznictwie ETPCz odnosił się wyłącznie do rzetelności samego materiału, nie oceniając procesu zbierania informacji.

Nowa praktyka

Oprócz postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka, wykorzystujemy również możliwości dochodzenia praw człowieka przed innymi organami międzynarodowymi.

W 2015 r. złożyliśmy skargę do Komitetu Praw Człowieka ONZ w ramach procedury przewidzianej Pierwszym Protokołem Fakultatywnym do Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych. W skardze zarzuciliśmy Polsce naruszenie art. 19 MPPOiP, tj. prawa do swobodnego wyrażania opinii, które obejmuje prawo do krytyki organów władzy publicznej.

Do ETPCz trafiła również skarga **dotycząca niesłusznego skazania**. Adam Duduła został niesłusnie skazany na karę 25 lat pozbawienia wolności. Sąd Najwyższy trzykrotnie odmówił w jego sprawie wznowienia postępowania karnego. W skardze do ETPCz podnieśliśmy naruszenie artykułów 6 i 13 Konwencji (prawa do rzetelnego procesu i prawo do skutecznego środka odwoławczego) w kontekście m. in. nierzetelności polskiej procedury wznowienia postępowania karnego i naruszenia w jej ramach przysługującego skarżącemu prawa do obrony.

Postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym

W czerwcu 2015 r. Trybunał Konstytucyjny rozpatrywał precedensową skargę grupy **maturzystów, którym unieważniono wyniki matury**. Maturzyści zaskarżyli decyzje Centralnej Komisji Egzaminacyjnej do sądu administracyjnego. Sąd uznał jednak, że prawo nie przewiduje możliwości kwestionowania unieważnienia egzaminu maturalnego. Naczelny Sąd Administracyjny utrzymał orzeczenie w mocy. NSA podkreślił też, że sam fakt posiadania świadectwa dojrzałości nie stanowi o prawie do przyjęcia na dowolne studia. Trybunał Konstytucyjny uznał, że brak możliwości odwołania się od decyzji Centralnej Komisji Egzaminacyjnej nie narusza Konstytucji. TK wskazał w uzasadnieniu orzeczenia, że „każdy ma prawo do sądu, ale nie w każdej sprawie”.

Maturzystów w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym reprezentowali pro bono mec. Mikołaj Pietrzak, mec. Paweł Osik i mec. Małgorzata Mączka-Pacholak z Kancelarii Pietrzak Sidor & Wspólnicy.

Postępowania przed Sądem Najwyższym

W 2015 r. zakończyła się jedna z najważniejszych spraw dotyczących swobody wypowiedzi z ostatnich lat - **krytyki sprzedaży pamiątek nazistowskich**. Sąd Najwyższy zakończył spór pomiędzy Grupą Allegro a Fundacją Zielone Światło. Sprawa dotyczyła akcji społecznej „Nazizmu Nigdy Więcej na Allegro”, której elementem był rysunek „Nazistowskim gadżetom mówimy nie. Stop Allegro” zawierający przerobione logo Allegro. W styczniu 2014 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił pozew o naruszenie dóbr osobistych Grupy Allegro przeciwko Fundacji Zielone Światło. Sąd Najwyższy, podobnie jak Sąd Apelacyjny, wskazał, że doszło do naruszenia dobrego imienia Grupy Allegro. W ocenie SN nie ma jednak wątpliwości, że Fundacja Zielone Światło działała w imię społecznie uzasadnionego interesu. Oznacza to, że podjęte przez nich działania nie przekraczały dopuszczalnych form krytyki. Pełnomocnikiem pro bono Fundacji Zielone Światło był mec. Andrzej Tomaszek z Kancelarii Drzewiecki, Tomaszek & Wspólnicy. Obserwowaliśmy ten proces. Do sprawy przyłączył się Rzecznik Praw Obywatelskich.

Postępowania przed sądami powszechnymi

Podobnie jak w poprzednich latach, również w 2015 r. nasi prawnicy pomagali dziennikarzom i wydawcom prasy. Od lat problemy, z którymi zmagają się dziennikarze, pozostają niezmiennie. Jeden z najważniejszych to **postępowania związane z brakiem autoryzacji**. Jedną z dziennikarek prasy lokalnej została skazana w styczniu 2015 r. przez Sąd Rejonowy w Sieradzu na karę grzywny za brak dopełnienia obowiązku autoryzacji wypowiedzi prasowej. Przygotowując artykuł, dziennikarka poprosiła wójta gminy Konopnica o komentarz. Pani wójt odesłała odpowiedzi na pytania mailem, zastrzegając przy tym, że prosi o przesłanie „całej swojej wypowiedzi do autoryzacji”. Dziennikarka, która jedynie zredagowała odpowiedź pani wójta (nie zmieniając przy tym sensu wypowiedzi), nie przesłała tekstu do autoryzacji. W postępowaniu odwoławczym złożyliśmy opinię przyjaciela sądu, wskazując na nieproporcjonalny

charakter sankcji karnych grożących za niedopełnienia obowiązku autoryzacji. Sąd Okręgowy uchylił skazując wyrok i umorzył postępowanie.

Nasi prawnicy angażowali się również w postępowania dotyczące zwolnienia dziennikarek mediów publicznych – Ewy Wanat i Elizy Michalik.

W 2015 r. byliśmy też zaangażowani w postępowanie w sprawie chłopca z zespołem Aspergera, który **w ramach postępowania w sprawach nieletnich** został umieszczony w szpitalu psychiatrycznym o wzmocnionym zabezpieczeniu. Szpital znajdował się 300 km od rodzinnego domu chłopca. Zażalenie na postanowienie o umieszczeniu w szpitalu psychiatrycznym sąd rozpatrujący sprawę przekazał sądowi odwoławczemu dopiero po dwóch miesiącach. Następnie sąd drugiej instancji rozpatrzył zażalenie po kolejnych dwóch miesiącach. W konsekwencji chłopiec przebywał w szpitalu od października 2014 r. do końca lutego 2015 r. W lutym 2015 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie uchylił postanowienie o umieszczeniu chłopca w szpitalu. Chłopca i jego matkę w postępowaniu reprezentował pro bono mec. Bogumił Zygmunt.

W 2015 r. przed Sądem Okręgowym w Warszawie toczyło się postępowanie z powództwa wdowy po M. I. oraz jej dzieci przeciwko Skarbowi Państwa - Komendantowi Stołecznemu Policji i Komendantowi Głównemu Policji. M. I. dochodzi roszczeń w związku ze śmiercią swojego partnera, który zginął w maju 2010 r. w Warszawie podczas akcji policji. Sprawę prowadzą pro bono mec. Andrzej Michałowski i mec. Mikołaj Ostrowski.

W ubiegłym roku angażowaliśmy się również w sprawę W. W., który cierpi na schorzenia kręgosłupa i odbywa karę pozbawienia wolności. W trakcie pobytu w zakładzie karnym był wielokrotnie konwojowany, co pogorszyło jego stan zdrowia. W. W. dochodzi zadośćuczynienia. W postępowaniu reprezentują go pro bono mec. Marcin

Ważne rozstrzygnięcie

W marcu 2015 r. zakończyła się precedensowa sprawa Marcina K., który wniósł pierwszy w Polsce **pozew o ochronę dóbr osobistych w związku z molestowaniem przez duchownego**. Marcin K. zawarł ugodę z Diecezją Koszalińsko-Kołobrzeską i Parafią rzymskokatolicką pod wezwaniem św. Wojciecha. Strona pozwana „w geście chrześcijańskiej pomocy zrekompensowała poniesione przez powoda koszty terapii psychologicznej”.

Marcina K. w postępowaniu reprezentował pro bono mec. Wojciech Dobkowski, a nasi prawnicy obserwowali ten proces.

Przełomowe orzeczenie

W 2015 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach wydał precedensowe orzeczenie **oddalające wniosek prokuratora o ubezwłasnowolnienie dorosłego mężczyzny**. Byliśmy uczestnikiem tego postępowania. W uzasadnieniu sąd podkreślił, że orzeczenie ubezwłasnowolnienia wobec naszego klienta prowadziłoby do niedozwolonej ingerencji władzy publicznej w sferę jego praw gwarantowanych przez krajowy i międzynarodowy porządek prawny. Sąd stwierdził także, że przepisy dotyczące ubezwłasnowolnienia muszą być interpretowane w zgodzie z Konstytucją, Konwencją o prawach osób z niepełnosprawnością oraz Europejską konwencją praw człowieka.

„Art. 30 Konstytucji [ochrona godności człowieka] oraz przepisy prawa międzynarodowego mające za przedmiot ochronę praw człowieka, doznają naruszenia w każdym wypadku orzeczenia ubezwłasnowolnienia, czy to całkowitego czy częściowego, które nie prowadzi do istotnej poprawy sytuacji prawnej lub faktycznej osoby, której ubezwłasnowolnienie dotyczy”

(Sąd Apelacyjny w Katowicach sygn. Akt V ACa 109/15, 11 września 2015 r.)

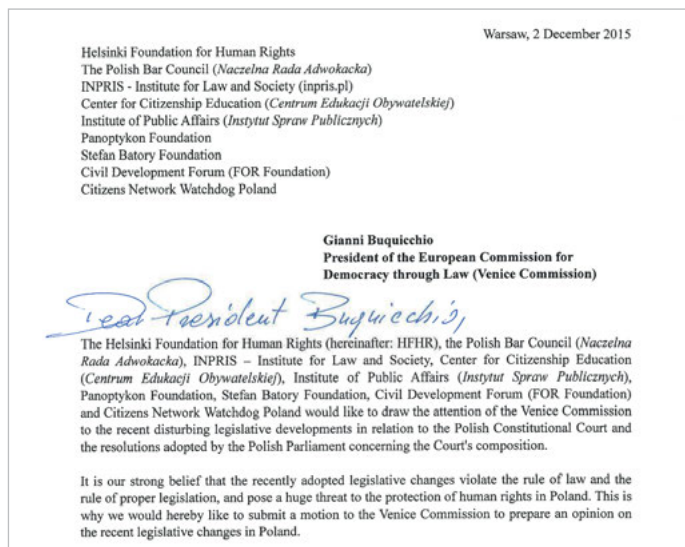
Ciemiński i mec. Adelina Prokop z Kancelarii Clifford Chance.

Prowadziliśmy również w sprawy dotyczące praw osób narażonych na dyskryminację. Były wśród nich sprawy związane z dyskryminacją ze względu na płeć (np. zwolnienie katechetki w ciąży) czy orientację seksualną (zwolnienie z pracy osoby homoseksualnej).

W 2015 r. zapadł także ważny wyrok dotyczący **detencji cudzoziemców**. Sąd Okręgowy w Radomiu przyznał irańskiej uchodźczynie zadośćuczynienie za niewątpliwie niestuszne i bezzasadne umieszczenie jej w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców. W 2011 r. Iranka opuściła swój kraj i w obawie przed prześladowaniami wyjechała do Holandii. Ponieważ wcześniej wydano jej polską wizę, na podstawie przepisów UE została przekazana do Polski, w celu rozpatrzenia jej wniosku o nadanie statusu uchodźcy. Zaraz po przekazaniu cudzoziemka została zatrzymana przez funkcjonariuszy Straży Granicznej i umieszczona w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców w Lesznowoli. Sąd stwierdził, że zatrzymanie i pobyt w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców były bezzasadne i przyznał jej całość wnioskowanej kwoty zadośćuczynienia.

W listopadzie 2015 r. zostały zmienione **przepisy dotyczące umieszczania w strzeżonych ośrodkach cudzoziemców** ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy. Uchylona została jedna z podstaw detencji – nadużycie postępowania uchodźczego.

W związku z tym wobec wielu cudzoziemców przestała istnieć podstawa prawna ich pobytu w strzeżonym ośrodku. Skierowaliśmy wystąpienie do Straży Granicznej, wskazując, że ci cudzoziemcy powinni zostać zwolnieni z ośrodków. Prawnicy HFPC pomogli cudzoziemcom przebywającym w strzeżonych ośrodkach bez podstawy prawnej złożyć wnioski o zwolnienie. Wszystkie te wnioski zostały przez sądy uwzględnione.

Wystąpienie polskich organizacji pozarządowych do Komisji Weneckiej

Monitoring procesu legislacyjnego

Od początku naszej działalności monitorujemy przebieg procesu legislacyjnego, w ramach którego przyjmowane są akty prawne kluczowe z punktu widzenia ochrony praw człowieka. Nasi eksperci przygotowują opinie i analizy na temat poszczególnych projektów, biorą udział w konsultacjach społecznych i uczestniczą w posiedzeniach komisji parlamentarnych. Obywatelski monitoring procesu legislacyjnego ma niebagatelne znaczenie wśród działań na rzecz przejrzystego państwa prawnego.

W 2015 r. nasi eksperci opiniowali m. in. projekty nowej ustawy o biegłych sądowych, systemie nieodpłatnej pomocy prawnej i prawa o zgromadzeniach. Przygotowali też opinię na temat zgodności z Konstytucją tzw. Konwencji stambulskiej. Prezydent RP w marcu 2015 r. podpisał ustawę ratyfikującą tę Konwencję.

Monitorowaliśmy też prace nad nowelizacją ustawy regulującej uprawnienia służb policyjnych i specjalnych, która miała na celu wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z lipca 2014 r.

Ponadto, nasi prawnicy uczestniczyli również w pracach nad nowelizacją **ustawy o udzieleniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP**. Celem tej nowelizacji było wdrożenie dyrektyw azytowych Unii Europejskiej. Na etapie prac legislacyjnych szereg naszych uwag (np. dotyczących możliwie jak

najwcześniejszej identyfikacji osób szczególnie wrażliwych, w tym ofiar tortur) zostało uwzględnionych.

W 2015 r. opiniowaliśmy także **trzy projekty ustaw o Trybunale Konstytucyjnym**. Byliśmy jedną z pierwszych organizacji pozarządowych, które w czerwcu 2015 r. alarmowały, że przyjęcie przepisu umożliwiającego wybór przez Sejm VII kadencji wszystkich pięciu sędziów w miejsce sędziów, których kadencja wygasa w 2015 r., może naruszać Konstytucję. Nasi prawnicy przygotowali również opinie prawne dotyczące projektów nowelizacji ustawy o Trybunale Konstytucyjnym z listopada i grudnia 2015 r. W ramach monitoringu procesu legislacyjnego wystąpiliśmy wraz z innymi organizacjami pozarządowymi do Komisji Weneckiej, zwracając uwagę na trwający w Polsce kryzys konstytucyjny. (czyt. dalej „Kluczowe tematy w dyskusji o prawach człowieka w 2015 r. w Polsce”)

Ponadto, przygotowaliśmy opinię o **nowelizacji ustawy o mediach publicznych** z grudnia 2015 r. Jednoznacznie wskazywaliśmy wówczas, że zlikwidowanie konkursów na stanowiska członków rad nadzorczych i zarządów mediów publicznych i oddanie wyłącznej kompetencji do mianowania na te funkcje Ministrowi Skarbu Państwa doprowadzi do pogłębienia upolitycznienia mediów publicznych i tym samym stanowi zagrożenie dla swobody wypowiedzi.

4

BADANIA NA TEMAT STANDARDÓW OCHRONY PRAW CZŁOWIEKA

Naszą misję na rzecz podwyższania standardów ochrony praw człowieka realizujemy również poprzez zbieranie wiarygodnych i rzetelnych danych.

Opracowania, raporty i analizy, które sporządzają nasi eksperci, są dla nas nie tylko źródłem wiedzy o obszarach, na jakich powinniśmy skoncentrować uwagę, ale służą nam również do działalności rzeczniczej, promującej konkretne rozwiązania danych problemów.

W 2015 r. prowadziliśmy szereg projektów badawczych dotyczących przestrzegania standardów ochrony praw człowieka. W ramach międzynarodowych sieci badawczych nasi eksperci badali m. in. **ochronę praw człowieka w procedurach karnych**. W 2015 r. pracowali nad raportem dotyczącym wdrożenia Dyrektywy Parlamentu Europejskiego w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (raport zostanie opublikowany w 2016 r.), raportem dotyczącym praktyki stosowania tymczasowego aresztowania, a także praktyki stosowania środków alternatywnych dla pozbawiania wolności w Polsce.

Braliśmy udział również w projekcie badawczym „*Dzieci za kratami. Prawa dzieci pozbawionych wolności: poprawa mechanizmów monitorowania*”, mającym na celu wzmocnienie narzędzi badawczych służących **do monitoringu jednostek, w których przebywają nieletni**. W 2015 r. w ramach europejskiego projektu badawczego analizowaliśmy również kwestie związane z występowaniem, leczeniem i przeciw-

działaniem chorobom zakaźnym w więzieniach.

W 2015 r. przeprowadziliśmy też nowatorskie badanie dotyczące problematyki zagrożeń dla wolności słowa związanych z **usuwaniem archiwalnych publikacji dostępnych na stronach internetowych gazet** (tytuł projektu „*Media online archives – source for historical research or threat to privacy?*”). W ramach tego projektu porównaliśmy stan prawny, zasady etyki dziennikarskiej oraz orzecznictwo w tej dziedzinie w Polsce, na Węgrzech i w Czechach, zbadano standardy międzynarodowe, a także przeprowadziliśmy badanie ankietowe wśród wydawców prasy elektronicznej w Polsce.

Jesteśmy również partnerem w projekcie **SATORI** (*Stakeholders Acting Together On the ethical impact assessment of Research and Innovation*). Celem projektu jest stworzenie metodologii i narzędzi do przeprowadzania oceny etycznej badań naukowych i innowacji technologicznych.

Od wielu lat uczestniczymy także w pracach sieci **FRANET** przy Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej. W ramach tej współpracy nasi eksperci przygotowują raporty i analizy dotyczące zmian i postępów w zakresie ochrony praw człowieka w Polsce. W 2015 r. przygotowane analizy dotyczyły m.in. praw proceduralnych w postępowaniu karnym, danych biometrycznych w systemach ochrony granic, spraw wizowych i azytowych, a także sytuacji migrantów i procesu integracji.

5 KLUCZOWE TEMATY W DYSKUSJI O PRAWACH CZŁOWIEKA W 2015 R. W POLSCE

Kryzys migracyjny i dyskusja o przyjmowaniu uchodźców

W 2015 r. nasilił się kryzys migracyjny w Europie spowodowany masowym napływem migrantów i uchodźców z Afryki, Azji i Bliskiego Wschodu. Szacuje się, że od stycznia do grudnia 2015 r. do Unii Europejskiej przyjechało ponad milion osób. Od stycznia do marca 2015 r. doszło do serii tragicznych wypadków na Morzu Śródziemnym, w których życie straciło prawie dwa tysiące osób. W odpowiedzi na te wydarzenia, w kwietniu 2015 r. odbył się szczyt Rady Europejskiej.

Naszym zdaniem ustalenia, które zapadły na szczycie Rady UE, były rozczarowujące. Rada zadeklarowała wprawdzie, że priorytetem będzie ratowanie życia ludzkiego i w tym celu zwiększone zostaną trzykrotnie środki na prowadzone na morzu operacje agencji unijnej Frontex. W wydanym po szczycie stanowisku podkreśliliśmy, iż:

„zadaniem Frontexu jest przede wszystkim ochrona granic i terytorium państw członkowskich UE. Nie jest nim natomiast aktywne poszukiwanie i ratowanie życia uchodźców i migrantów poszukujących bezpiecznego schronienia w Europie.”
(Stanowisko HFPC, 8 maja 2016 r.)

Uważamy, że najlepszym sposobem na ratowanie życia uchodźców jest umożliwienie im legalnego i bezpiecznego wjazdu do Europy. Postulowaliśmy też rozpoczęcie operacji poszukiwawczo-ratowniczej na Morzu Śródziemnym.

Przy okazji dyskusji na temat polityki migracyjnej Unii Europejskiej zwracaliśmy również uwagę na kwestię używanych w dyskusji sformułowań. Zarówno politycy, jak i media używają określenia „nielegalni migranci”. Naszym zdaniem używanie tej terminologii jest nieprawidłowe i powinno zostać zastąpione w dyskursie publicznym innymi sformułowaniami, takimi jak np. nieudokumentowany lub nieregularny migrant albo migrant o nieuregulowanym statusie. Ponadto w dyskursie publicznym nieustannie i zupełnie nieprawidłowo wymiennie używa się określeń migranci i uchodźcy.

We wrześniu 2015 r. ministrowie spraw wewnętrznych Unii Europejskiej podjęli decyzję o relokowaniu 120 tysięcy uchodźców przebywających na terenie Grecji i Włoch. W świetle tych ustaleń Polska miała przyjąć do września 2017 r. grupę około 10 000 uchodźców.

W dyskusji na temat przyjmowania kwot uchodźców narosło wiele mitów, wiele też było niedomówień i nieprawdziwych stwierdzeń, często motywowanych lękiem i uprzedzeniami. Dlatego też przeprowadziliśmy kampanię informacyjną, której celem było wyjaśnienie najczęściej powtarzających się nieprecyzyjnych lub nieprawdziwych stwierdzeń.

Kampania „6 mitów na temat kwot uchodźców” miała na celu wytłumaczenie różnic między pojęciami „uchodźca”, a „migrant ekonomiczny” i wyjaśnienie, jak działa system sprawdzania i przyjmowania uchodźców. Kampania wskazywała też, że przyjmowanie uchodźców nie jest w Polsce nowym zjawiskiem. Polska przyjmuje uchodźców już od wielu lat. Tylko w latach 2005 - 2014 wnioski o nadanie statusu uchodźcy złożyło w Polsce ponad 89 tys. cudzoziemców.

Kryzys konstytucyjny w Polsce

W czerwcu 2015 r. Sejm przyjął ustawę o Trybunale Konstytucyjnym.

Głównym celem ustawy było usprawnienie trybu orzekania przez Trybunał. Prace nad nową ustawą trwały prawie dwa lata. Od początku monitorowaliśmy proces legislacyjny dotyczący tego projektu – w 2013 r. przedstawiliśmy pierwszą opinię na jego temat.

Pod koniec prac w Sejmie nad nową ustawą głosami rządzącej większości przyjęto poprawkę określającą termin zgłaszania kandydatów na sędziów Trybunału Konstytucyjnego w miejsce sędziów, których kadencja wygasła w 2015 r., na 30 dni od dnia wejścia w życie znowelizowanej ustawy.

W praktyce oznaczało to, że poprzednia rządząca większość zagwarantowała sobie możliwość wyboru 1/3 składu Trybunału Konstytucyjnego jeszcze przed nadchodzącymi wyborami parlamentarnymi.

Kiedy ustawa trafiła do Senatu, jako jedna z pierwszych organizacji pozarządowych krytykowaliśmy przyjęcie takiego rozwiązania.

„Poważne zaniepokojenie Fundacji budzi także brzmienie art. 135 uchwalanej ustawy o Trybunale Konstytucyjnym (...) W ocenie Fundacji takie postanowienie jest niedopuszczalne z uwagi na fakt, że pozwala na wybór dwóch sędziów TK przez Sejm obecnej kadencji (...) w sytuacji, gdy kadencje sędziów, których mają zastępować, wygasną w trakcie Sejmu przyszłej kadencji.”

(Opinia HFPC przedstawiona Senackiej Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji, 9 czerwca 2015 r.)

Przyjęcie tej poprawki zapoczątkowało w Polsce kryzys konstytucyjny.

W październiku 2015 r. na jednej ze swoich ostatnich sesji przed wyborami parlamentarnymi Sejm wybrał pięciu nowych sędziów Trybunału Konstytucyjnego. Prezydent RP odmówił ich zaprzysiężenia.

Po wygranych wyborach parlamentarnych nowa rządząca większość unieważniła uchwały z października 2015 r. i dokonała ponownego wyboru pięciu sędziów Trybunału Konstytucyjnego, od których Prezydent niezwłocznie odebrał ślubowania. Na początku grudnia Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją m. in. przepisu, który umożliwił poprzedniej rządzącej większości wybór pięciu sędziów Trybunału. Trybunał wskazał, że Sejm ma prawo wybrać tylu sędziów Trybunału, ilu jest ustępujących sędziów w trakcie trwania kadencji Sejmu.

W listopadzie i grudniu Sejm przyjął dwie nowelizacje ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, których faktycznym celem było sparaliżowanie prac Trybunału.

Te wydarzenia rozpoczęły gorącą dyskusję publiczną na temat roli Trybunału Konstytucyjnego w demokratycznym państwie prawa. Byliśmy jednym z uczestników tej dyskusji. Przedstawiliśmy swoje opinie dotyczące nowelizacji ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, które Sejm przyjął w listopadzie i grudniu 2015 r. Oprócz tego dwukrotnie apelowaliśmy do Prezydenta RP o niepodpisywanie kontrowersyjnych nowelizacji. Jesteśmy również członkiem kolacji prowadzącej Obywatelski Monitoring Kandydatów na Sędziów Trybunału Konstytucyjnego, prowadzony od 2005 r. W ramach tego monitoringu podpisaliśmy oświadczenia dotyczące procesu wyboru sędziów Trybunału Konstytucyjnego.

„Helsińska Fundacja Praw Człowieka od 25 lat działa na rzecz ochrony praw człowieka w Polsce. Nie wyobrażamy sobie sprawnego wykonywania tej misji bez niezależnego Trybunału Konstytucyjnego (...) Uważamy, że nasza działalność zobowiązuje, a także upoważnia nas do tego, aby stanąć w obronie niezależności Trybunału Konstytucyjnego i wartości, jakie reprezentuje ta instytucja.”

(Stanowisko HFPC, 18 grudnia 2015 r.)

Obserwując dyskusję publiczną na temat Trybunału Konstytucyjnego, podobnie jak w przypadku dyskusji o kwotach uchodźców, **przygotowaliśmy materiały informacyjne, których celem było wyjaśnienie i sprostowanie pojawiających się niedopowiedzeń i przekłamań.**

W dyskusji na temat kryzysu konstytucyjnego niezmiennie stoimy na stanowisku, że skuteczny i niezależny od władzy wykonawczej Trybunał Konstytucyjny jest jednym z najważniejszych gwarantów ochrony zasady praworządności i funkcjonowania całego systemu ochrony praw człowieka w Polsce.

Mit 1 Spór o Trybunał Konstytucyjny to zwyczajny spór polityczny

Mit 3 Władza Trybunału nie pochodzi od społeczeństwa

Mit 2 Trybunał Konstytucyjny jest niepotrzebny

Mit 4 Orzeczenia Trybunału nie mają wpływu na los konkretnych ludzi

Mit 5 Trybunał Konstytucyjny jest upartyjniiony

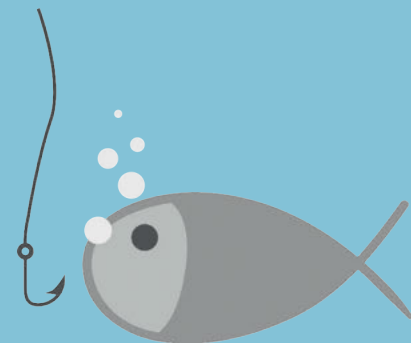
Mit 6 Orzeczenia Trybunału nie są ostateczne

Mit 7 Trybunał Konstytucyjny to „postkomunistyczny przeżytek”

Mit 8 Trybunał Konstytucyjny walczy z wartościami konserwatywnymi

W 2015 R. NASZA DZIAŁALNOŚĆ WSPIERALI:

Open Society Foundations

Unia Europejska

bezpośrednio oraz przez zagranicznych i krajowych koordynatorów i operatorów (w tym COPE)

Fundacja Solidarności Międzynarodowej

Polska Pomoc

poprzez Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Sigrid Rausing Trust

Ministerstwo Spraw Zagranicznych Holandii

poprzez Holenderski Komitet Helsiński

National Endowment for Democracy

Human Rights House Foundation

EEA Grants

poprzez Fundację im. Stefana Batorego, Mederi oraz Watchdog Polska,

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności

poprzez Program RITA Fundacji Edukacja dla Demokracji

FIO

poprzez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Urząd Miasta Stołecznego Warszawy

Charytatywna Fundacja AIDS Wschód-Zachód

German-Russian Exchange Foundation

OBWE

DanChurch Aid

UNHCR

Fundacja Rozwoju Systemów Edukacji

Fundacja im. Heinricha Bölla,

PKO BP,

Budżet państwa

Kancelarie Prawne:

Weil, CMS,

Clifford Chance,

GDZ WOLF THEISS

Pietrzak Sidor & Wspólnicy

Leśnodorski Ślusarek i Wspólnicy

oraz osoby prywatne darowiznami i pracą pro bono

Obserwuj nas również na:

hfhr.pl

Facebook.com/HFPCz

Twitter/hfhrpl

Youtube/thehfhr

Instagram/hfhrpl

Wesprzyj nasze działania

nr konta:

20 1020 1026 0000 1102 0269 7704

